

Memòria de l'activitat portada a terme pel Laboratori d'Arqueologia de la Universitat de Lleida durant els anys 2006 i 2007

Durant els anys 2006 i 2007 la principal tasca portada a terme al SCT-Laboratori d'Arqueologia de la Universitat de Lleida ha estat el tractament de peces arqueològiques, que havien d'anar exposades al recentment inaugurat Museu de Lleida. La tasca, com ja es va recollir en la memòria anterior, es va iniciar durant l'any 2004 i s'ha emmarcat dins del conveni de col·laboració signat entre el museu i la Universitat de Lleida.

El laboratori durant els anys 2006 i 2007 s'ha fet càrrec del tractament de conservació i restauració de setanta-vuit peces de ceràmica d'aquest nou museu. Les peces restaurades estan datades entre el bronze final i l'època ibèrica i són de tipologia diversa: tasses carenades, plats, olles, cassoles, tasses amb apèndix de botó, urnes funeràries, tapadores, tenalles, àmfores i figures zoomorfes. La majoria són peces del fons de la Fundació Pública de la Diputació de Lleida (IEI) i es van trobar als jaciments de Genó (Aitona, el Segrià), Carratalà (Aitona, el Segrià), Gebut (Soses, el Segrià), la Pedrera (Vallfogona de Balaguer-Tèrmens, la Noguera), la Colomina (Gerb, la Noguera), la Serra del Calvari (la Granja d'Escarp, el Segrià) i Bolós (Almenar, el Segrià). També s'han restaurat peces de ceràmica datades a èpoques posteriors a la ibèrica, així, s'ha tractat una llàntia andalusina, dues gerres medievals, un plat policrom del segle XVII i tres orses i un pot de farmàcia del segle XVIII.

De la tasca portada a terme sobre totes aquestes peces de ceràmica, cal remarcar la quantitat de tenalles de mides i decoracions diverses que s'han tractat al laboratori. Entre elles sobresurten, per la dificultat de la seva reintegració, diverses tenalles de format mitjà i gran que estaven trencades en nombrosos fragments. Un exemple d'aquestes tenalles restaurades és la recollida a les fotos 1a i 1b. Es tracta d'una tenalla del poblat de l'edat del bronze de Genó (Aitona, el Segrià) que estava trencada en

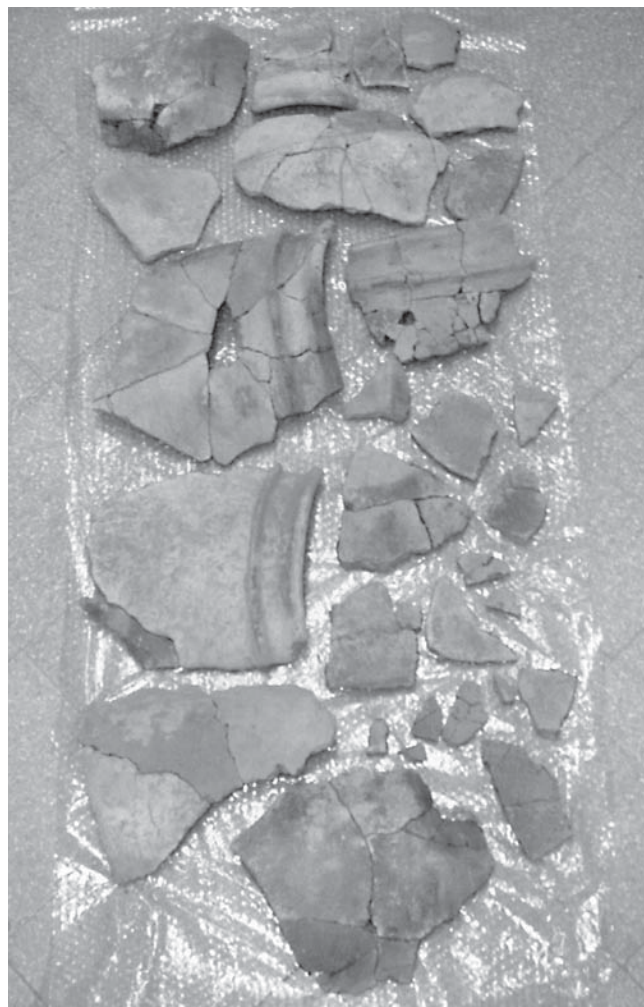

Fig. 1a i b: tenalla de gran format del jaciment del bronze final de Genó (Aitona, el Segrià) abans i després de la seva restauració (fotos: Laboratori d'Arqueologia i Xavier Goñi - Servei de Reproducció d'Imatge de la Universitat de Lleida).

147 fragments i que presentava pèrdues importants del seu voluminós cos carenat.

Com que el Laboratori d'Arqueologia està especialitzat en el tractament de peces arqueològiques metàl·liques, ha estat l'encarregat de restaurar quaranta-nou peces de bronze i ferro que havien de ser exposades a les vitrines del museu. La majoria dels objectes també procedien, com les peces de ceràmica, del fons de la Fundació Pública de la Diputació de Lleida (IEI) i es van trobar a diferents jaciments de les comarques lleidatanes que estan datats entre el bronze final i l'època visigòtica: la Pedrera (Vallfogona de Balaguer-Térmens, el Segrià), la Colomina (Gerb, la Noguera), la Serra del Calvari (la Granja d'Escarp, el Segrià), Gebut (Soses, el Segrià), Tossal de les Tenalles (Sidamon, el Pla d'Urgell) i el Bovalar (Seròs, el Segrià). Les peces de bronze restaurades són de tipologies diverses i, entre elles, destaquen una cadeneta amb penjolls, una sivella, una fíbula, una punta de fletxa, un amulet fàl·lic, un braçalet, una espatuleta i una placa de bronze amb reblons de

plom. Els objectes de ferro restaurats són ganivets, ganivets afalcatats, falçs, podadores, puntes de sageta, baules de cadena, un fre de cavall, una serra, un ganxo, una rasqueta dentada, una carda de llana, una sivella i una destrat petita.

A tots aquests objectes de bronze i ferro, primer, se'ls ha fet un tractament d'estabilització per evitar problemes de corrosió que degradarien encara més el metall. Un cop feta aquesta estabilització, s'ha portat a terme l'eliminació de les capes de rovell que tapaven i desfiguraven els objectes mitjançant processos mecànics. El tractament de neteja ha permès recuperar la superfície original de les peces i posar al descobert les formes, les decoracions, els elements constructius (reblons, claus, etc.) i les restes d'elements orgànics associats als objectes metàl·lics, com ara els mànecs de fusta. A les fotos 2 i 3 es pot veure la fíbula de bronze i el fre de cavall que formaven part dels aixovars recollits a la necròpoli de la Pedrera (Vallfogona de Balaguer-Térmens, la Noguera). En les fotos "a" es pot veure com van arribar les dues

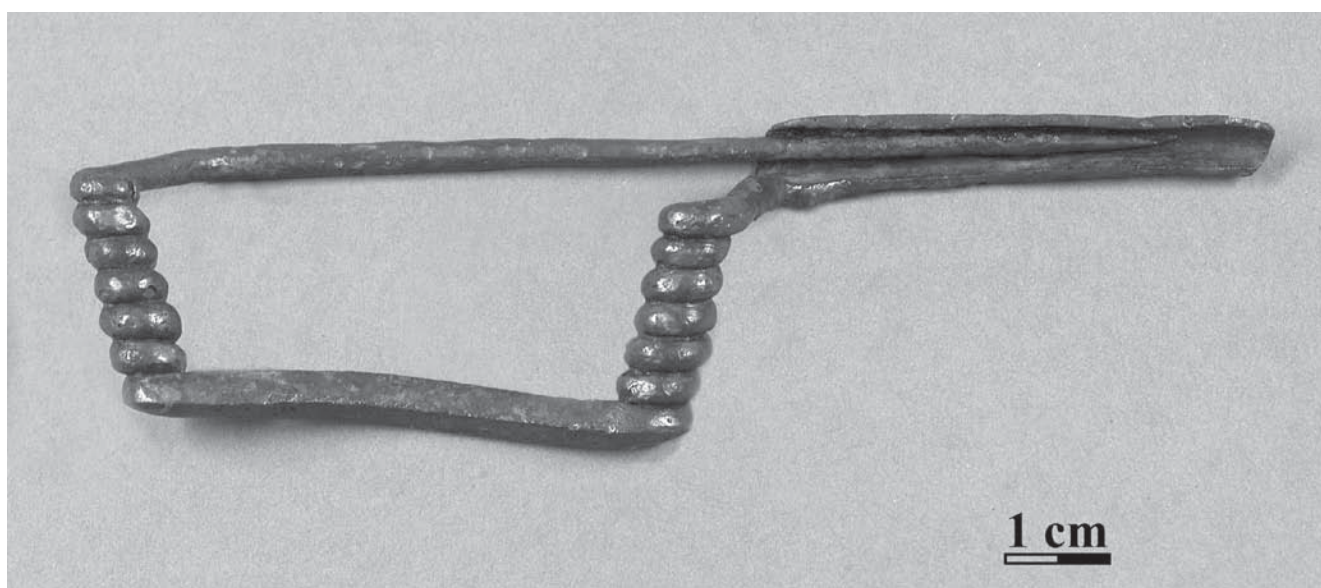
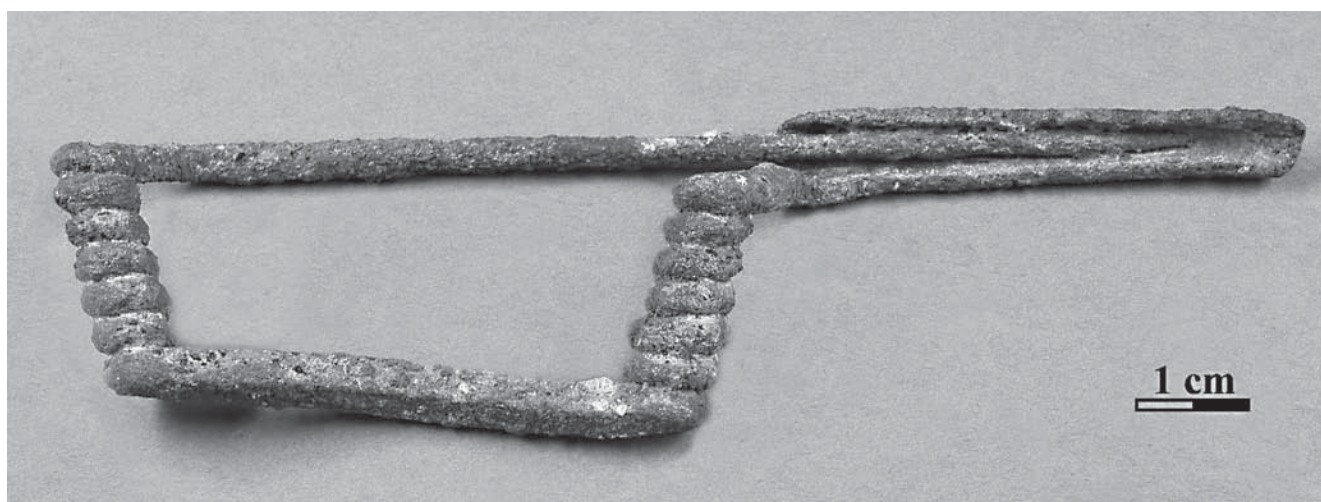

Fig. 2a i b: fíbula de bronze procedent de la necròpoli ibèrica de la Pedrera (Vallfogona de Balaguer-Térmens, la Noguera) a l'inici i final del seu tractament de conservació i restauració (fotos: Xavier Goñi - Servei de Reproducció d'Imatge de la Universitat de Lleida).

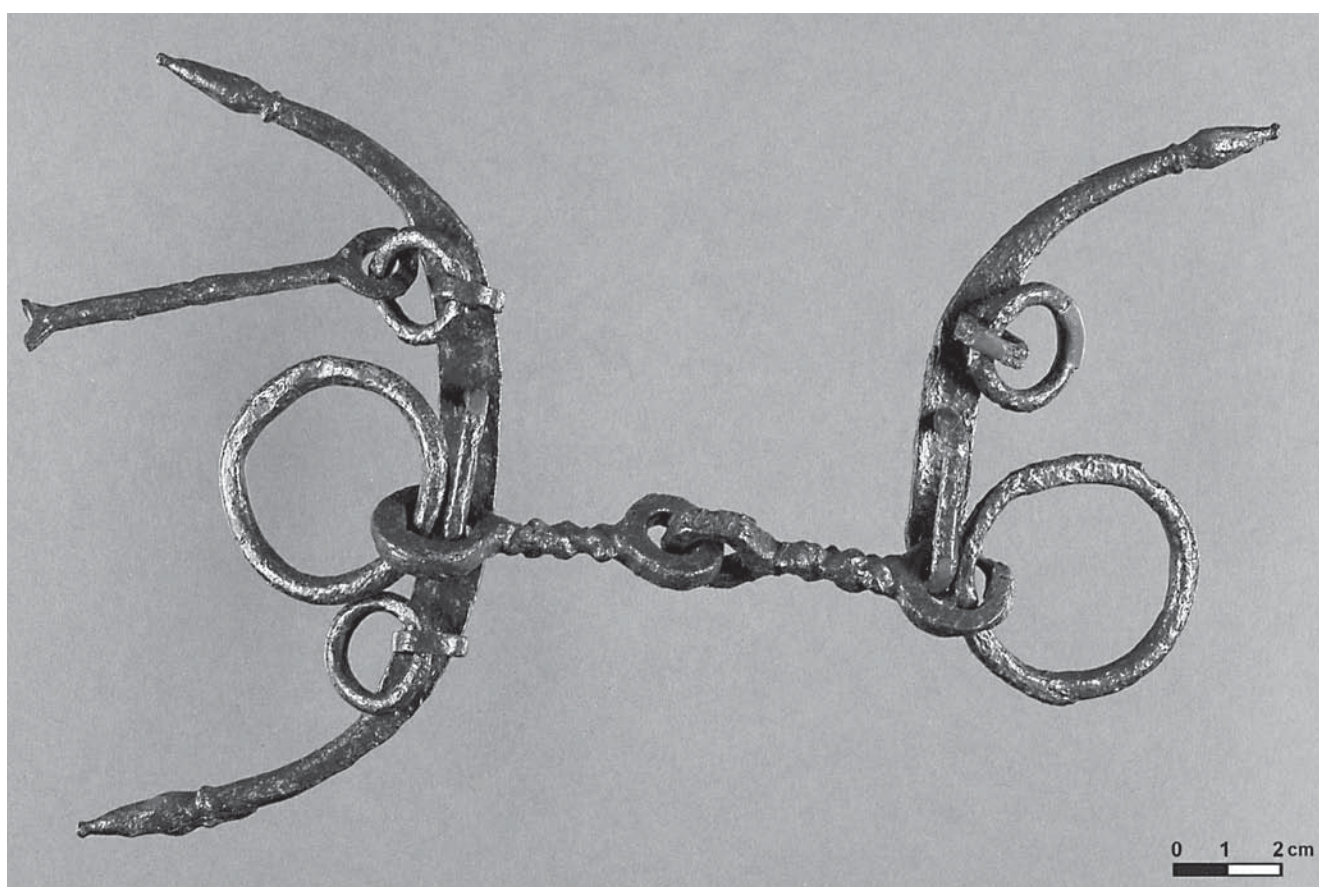
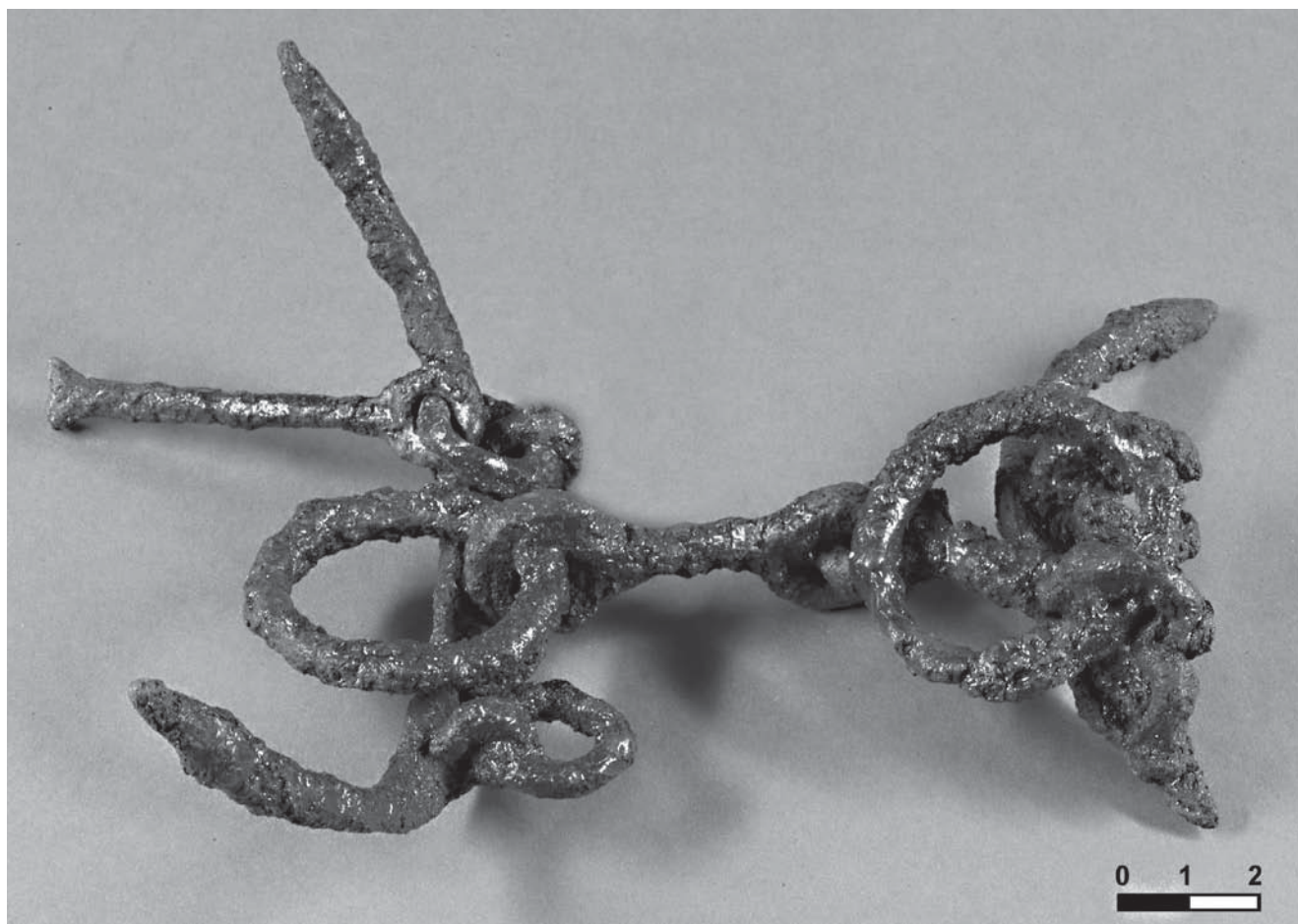

Fig. 3a i b: fre de cavall de ferro procedent de la necròpli ibèrica de la Pedrera (Vallfogona de Balaguer-Térmens, la Noguera) abans i després del procés de conservació i restauració (fotos: Xavier Goñi - Servei de Reproducció d'Imatge de la Universitat de Lleida).

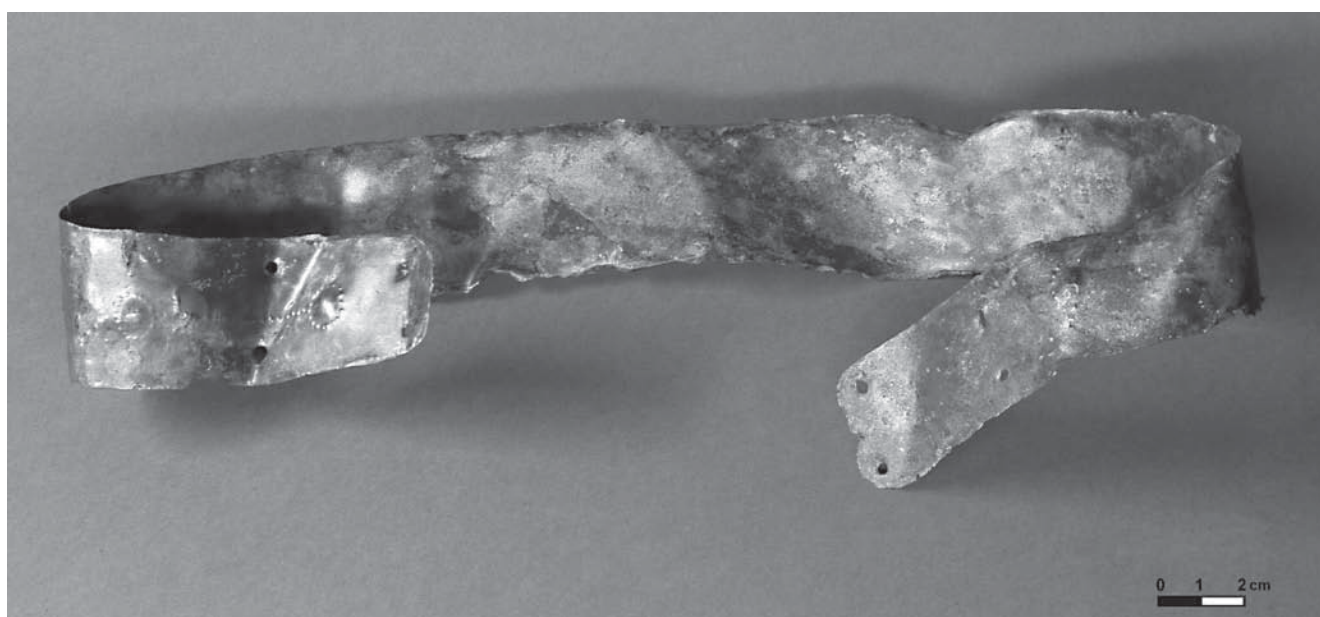

Fig. 4a i b: diadema de bronze tal i com es va trobar a la Cova dels Voltors (Coll de Nargó, l'Alt Urgell) i després del seu tractament (fotos: Xavier Goñi - Servei de Reproducció d'Imatge de la Universitat de Lleida).

peces al laboratori: estaven tapades per les restes de terra, les concrecions i les capes de rovell originades durant el seu enterrament i, a més, presentaven signes evidents d'estar patint problemes de corrosió activa. En les fotos "b" es veu l'aspecte dels dos objectes després de ser restaurats: s'han estabilitzat, s'ha aturat el desenvolupament de la corrosió i s'ha recuperat la forma i els detalls de les dues peces gràcies al procés de neteja. A més, en el fre de ferro, el tractament de conservació i restauració que s'ha aplicat ha permès tornar la mobilitat a tots els seus elements.

Al SCT-Laboratori d'Arqueologia també s'han restaurat per al Museu de Lleida peces no arqueològiques de metall com un calze i catorze pellofes d'aliatge de coure, procedents de l'antiga col·lecció diocesana. A més de les peces de ceràmica i metall, al laboratori, s'han restaurat peces d'altres materials: fragments de tapadores de guix decorades amb empremtes, que es van trobar sobre les urnes funeràries de la necròpoli ibèrica de la Pedrera (Vallfogona de Balaguer-Térmens, la Noguera), dues agulles d'os procedents de la vil·la

romana del Romeral (Albesa, la Noguera) i un alambí de vidre del segle XVII.

El volum de feina que va generar la col·laboració amb la inauguració del Museu de Lleida va fer necessari incorporar, des de febrer de 2006 fins al maig de 2007, una altra restauradora, la Laia Abelló, a l'equip que ja treballava al laboratori i que estava format per la Carme Prats, la Maria Trigo i la Mireia Cañadell. De manera puntual també van treballar al laboratori la Inés Banegas i la Gemma Piqué.

Durant els anys 2006 i 2007 el SCT-Laboratori d'Arqueologia també ha donat suport als projectes de recerca dirigits pels membres de la Secció d'Arqueologia, Prehistòria i Història Antiga del Departament d'Història de la Universitat de Lleida. Així, s'ha restaurat un conjunt d'excel·lent valor trobat amb els enterraments de la Cova dels Voltors (Coll de Nargó, l'Alt Urgell) datats al bronze mitjà. Es tracta de l'aixovar de bronze format per una diadema (fotos 4), dos braçalets i les denes de dos collarets. Com que les peces no es van trobar enterrades, sinó diposita-

des sobre el terra rocós de la cova, la diadema i els braçalets no estan gaire mineralitzats i el bronze es conserva en un sorprenent bon estat. Durant el procés de neteja de la diadema s'ha pogut recuperar una rica decoració repujada a la part frontal de l'objecte.

Dins de les tasques de col·laboració amb els projectes de la Universitat, també s'han restaurat peces procedents dels treballs arqueològics portats a terme pels membres de la Secció d'Arqueologia, Prehistòria i Història Antiga. Així, s'ha restaurat una tassa carenada amb nansa i decoració incisa procedent del jaciment de l'edat del bronze de Minferri (Juneda, les Garrigues); fragments de diferents vasos de ceràmica campaniforme trobats a l'excavació dels Reguers de Seró (Artesa de Segre, la Noguera), una tassa de ceràmica, una punta de fletxa de bronze i fragments de diferents elements d'ornamentació personal, també de bronze, del jaciment protohistòric del Calvari del Molar (Priorat, Tarragona).

El conveni de col·laboració en arqueologia urbana signat entre la Universitat i l'Ajuntament de Lleida des de l'any 1995, contempla que el Laboratori d'Arqueologia es faci càrrec de la restauració de les peces trobades de les intervencions arqueològiques realitzades per la Secció d'Arqueologia de l'Ajuntament de Lleida a la ciutat. Durant els anys 2006 i 2007 s'ha continuat la col·laboració amb aquest conveni i s'han tractat monedes de bronze i peces de ceràmica procedents de les termes romanes excavades al carrer Cardenal Remolins i peces de ceràmica de les intervencions fetes a dos solars del carrer Blondel de Lleida.

Carme Prats

SCT-Laboratori d'Arqueologia
Universitat de Lleida
Pl. Víctor Siurana, 1
25003 Lleida
lab-arq@lab-arq.udl.cat

Intervencions arqueològiques i paleontològiques a Lleida durant els anys 2006 i 2007

Raimon Graells i Fabregat¹

Introducció

Continuant la relació sumària de les intervencions arqueològiques i paleontològiques dutes a terme a la província de Lleida la *Revista d'Arqueologia de Ponent* presenta aquest cop les realitzades en el bienni 2006-2007 per tal de poder equilibrar la relació de les intervencions amb els anys de publicació de la revista i poder d'aquesta manera continuar amb la menor distància temporal possible. Per a poder realitzar aquest treball han estat requerides, com és habitual, les dades als Serveis Territorials de Lleida del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya en la seva delegació a Lleida. Un cop més l'arqueòleg territorial i el seu equip ens les han aportat de manera amable i diligent.²

Aquí es presenta la llista d'intervencions classificades segons els criteris establerts en els anteriors treballs en la revista, que se segueixen des de 1995. Es presenten unes gràfiques quantitatives, no desenvolupades ni explicades en el text per evitar una innecessària reiteració. Som conscients que aquestes dades que es presenten només mostren indicadors quantitatius, i potser discutibles en la seva representativitat, de la realitat de l'activitat arqueològica a les terres de Lleida. Les anàlisis de major profunditat i que puguin entrar en una descripció més qualitativa tant de les intervencions com dels seus resultats, depassen els objectius d'aquest text, que pretén ser merament informatiu.

A causa de l'extraordinari tractament de dues campanyes (2006 i 2007) crec que convé fer una sèrie de comentaris i advertències sobre el tractament de les dades:

En primer lloc, cal assenyalar que les dues campanyes es presenten en el present treball però de manera separada, seguint el format de presentació habitual de fitxes llistades de manera correlativa.

En segon lloc, únicament les gràfiques mostren una comparativa entre els dos anys en funció del tema il·lustrat, seguint el sistema de gràfiques utilitzat normalment.

En tercer lloc, cal comentar l'enorme quantitat d'intervencions recollides en aquest treball ja que l'any

1. Becari FI, Departament d'Arqueologia, Prehistòria i Història Antiga de la Universitat de Lleida. Amb el suport del Fons Social Europeu i del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya.

2. Cal agrair el gest a Josep Gallart i fer-lo extensiu als seus col·laboradors.